

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2024-2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
I. DÖNEM I. YAZILI SINAVI (ÜLKE GENELİ ORTAK)
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

**SABAH
OTURUMU**

Adı ve Soyadı : .....
Sınıfı / Şubesi : .....
Öğrenci Numarası : .....

Aldığı Puan

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 8 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 2, 3 ve 5. sorular 10 puan; 1, 6 ve 8. sorular 12 puan, 4. soru 14 puan, 7. soru 20 puan değerindedir.

1. 1. Metin

Türk dağlarının bağrından doğup Türk köyleri ve ormanları arasından akarak Türk kıyılarında denize karışan Sakarya'nın adı, yedi günden beri coğrafi bir yer adı olmaktan çıkıp millî tarihin sayfalarına kazındı... Sönmüş görünen Türk ruhu yedi gündür Sakarya kıyılarında bir alev gibi yanıyor. Türkler dirilmiyorlar, yaşadıklarını ispat ediyorlar.

2. Metin

Osmanlı Devleti'nin büyük bir devlet olmasında, merkeziyetçi idari yapısı ve güçlü bir orduya sahip olmasının yanında iyi bir eğitim sisteminin de payı büyüktür. Bu eğitim sisteminin amacı devlete bağlı insan yetiştirmektir. Bireyin iyi bir insan ve iyi bir meslek sahibi olması, mesleğini icra ederken de geleneklere bağlı olması hedeflenirdi.

Bu parçalardan hangisinin edebî metin, hangisinin tarihî metin olduğunu belirleyip bu parçaların dil ve anlatım yönünden farklılıklarından birini yazınız. (12 puan)

Öğrencilerden, bu metinleri edebiyatın tarihle ilişkisi yönünden değerlendirerek metinlerin edebi bir metin veya bir tarih metni olup olmadığını tespit etmeleri ve farklılıklarından en az birini yazması beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. 1. metin edebî metin örneğidir. Daha sanatlı ve öznel(kişiden kişiye göre değişen) bir dil kullanılmış.
2. metin ise tarihî metin örneğidir. Daha nesnel bir dil kullanılmış, açıklayıcı anlatım yapılmış, yazarı sanatlı söyleyişe yer vermemiştir.
2. 1. metin edebî metindir. Çünkü öznellik, söz sanatları ve betimleyici unsurlar hâkimdir. 2. metin tarihî metindir. Nesnellik ve olduğu gibi aktarım söz konusudur.

2. Bilim insanları örümceklerin ağ yapmak için kullandıkları örümcek ipliği üzerine bir çalışma yaptı. Bu çalışmada çok ince liflerden oluşan örümcek ipliğinin çok düşük frekanstaki sıklığı az olan ses dalgalarıyla bile hareket edebildiğini gördüler. Daha sonra örümcek ipliğini altın madeniyle kaplayarak bir miknatısın yakınına yerleştirdiler. Bu sayede geniş frekans aralıklarındaki sesleri algılayabilen çok hassas bir mikrofon elde ettiler.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimini ve bu anlatım biçiminin özelliklerinden birini yazınız. (10 puan)

Öğrencilerden, bu parçanın anlatım biçimi olan “açıklayıcı anlatımı” ifade etmeleri ve bu anlatım biçimine yönelik en az bir özellik yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Açıklayıcı anlatım kullanılmıştır. Bu anlatım biçiminde nesnel ifadeler kullanılır.
2. Açıklayıcı anlatım kullanılmıştır. Bu anlatım biçiminde bilgi vermek amaçlanır.

3 ve 4. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Sokakta, kadınların konuşmaları ve ineklere asılan çanların sesleri yankılanıyordu. Sokaktan geçenlere dikkat kesilen horoz, kulakları tırmalayan bir sesle uzun uzun öttü. Tam o esnada günün ilk ezan sesi işitildi. Şehirde kırktan fazla cami vardı. Yaşlı adam kucağındaki kitabı kapattı, ayağa kalktı. Kitabı, duvardaki tahta çıkıntının üstüne bıraktı. Odaya girdi. Torunu derin bir uykudaydı. Onu uyandırmaya kıyamadan bir süre seyretti. “Allah bilir. Ne rüyalar görüyor şimdi?” dedi. Çocuğa cılız bir ses tonuyla seslendi:

— Ahmet, yavrum, ezan okunuyor.

Çocuk, beklenmedik bir tez canlılıkla gözlerini açtı, hemen yataktan fırladı.

— Ezan mı, ben de uyumayayım da seni uyandırayım diye düşünmüştüm. Ama uyuyakalmışım.

3. **Bu parçadaki millî, manevi ve evrensel değerlerden herhangi birini belirleyerek yazınız. (10 puan)**

Öğrencilerden, bu parçadaki millî ve manevi ve evrensel değerlerden herhangi birini tespit etmeleri ve yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Şehirde kırktan fazla cami olması ve ezan okunması manevî değerlere örnek olarak gösterilebilir.
2. Torunun dedesini uyandırmak için beklemesi küçüğün büyüğe saygısını gösterir.

4. **Bu parçadaki altı çizili deyimın anlamını yazınız. Bu deyimı bir cümlede kullanınız. (14 puan)**

Öğrencilerden, bu parçada altı çizili olarak verilmiş deyimın anlamını bağlamdan hareketle tahmin etmeleri ve bu deyimı bu parçadaki anlamlarına uygun en az bir cümlede kullanmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

Anlamı: kulağı rahatsız etmek

Örnek cümle: Matkabın kulakları tırmalayan sesi tüm komşuları rahatsız etmişti.

5. Hasan, o sabah ahıra vardığında anası, inekleri çoktan sağmıştı ve heybesini hazırlamıştı. Hasan heybeyi sırtlandı; sürü önde, o arkalarında yola düştüler. Her evin önünden eklenenlerle beraber kocaman bir sürü olmuştu. Büyük bir sorumluluktan bu Hasan için. O gün çayırda arkadaşlarını sohbet ederken gördü, sürüyü çayıra saldı; biraz burada oyalansam ne olacak, diye düşündü. Sohbet güzeldi ama sürünün dağıldığını güneş tepenin ardına düşerken fark edebildi. Aceleyle sürüyü topladı, köyün yolunu tuttu. Ayşe Nine'nin körpe iki buzağısı yoktu sürüde, köye varınca anladı olmadıklarını. Köylü tüm gece her yeri aradı ama buzağılardan bir haber veren olmadı. Anası, üzüntüyle "Ah oğul, şimdi nereden buluruz iki körpeyi, ya canavar yemiştir ya hırsızlar götürmüştür onları. Nasıl denkleştiriz parasını; elde yok, avuçta yok!.." diye söylendi.

Bu hikâyeyi, hikâyedeki çatışmayı çözüme kavuşturacak şekilde en az üç cümleyle devam ettiriniz. (Hikâyeyi tamamlamak zorunda değilsiniz.) (10 puan)

Bu sorunun tek bir cevabı yoktur. Öğrencilerin, bu parçadaki çatışmayı belirleyip bu çatışmayı çözüme kavuşturacak en az üç cümlelik kısa bir hikâye metni yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Hasan özür diler ve hatasını telafi etmek için daha çok çalışacağına söz verir.
2. İki buzağının yerine kendi sürüsündeki hayvanlardan verir.
3. Hasan, Ayşe Nine'ye farklı işlerde de yardım ederek sorunu çözer.
4. Hasan çobanlığı bırakır ve başka işlerde çalışarak buzağının parasını kazanır.
5. Köylü iki buzağının parasını kendi arasında toplar ve fakir olan Hasan ve ailesine verir. Hasan ve ailesi bu parayla iki yeni buzağı alarak Ayşe Nine'ye verir.

6. Nuri Efendi, askılıktan şemsiyesini aldı, paltosunu giydi, yavaşça sokağa çıktı. Sokak lambalarının yarı aydınlığında yürümeye başladı. Birkaç hayvan ve yolları süpürenler dışında sokakta kimsecikler yoktu. Sabahın köründe insanlar sıcak yataklarında uyurken işe gitmek ne acı, diye düşündü. Ayakları, onu dört yol ağzındaki durağa götürdü. Sokak bomboştu ama durak kendisi gibi işe gitmek için bekleyen insanlarla doluydu.

Bu parçadaki olay örgüsü ve zaman unsuru düşünüldüğünde Nuri Efendi'nin nasıl bir ruh hâline sahip olması beklenir? Sebebiyle birlikte yazınız. (12 puan)

Öğrencilerden, bu parçanın olay örgüsünü ve zamanını belirleyip bu unsurların parçanın kahramanı Nuri Efendi'nin ruh hâline etkilerinin neler olabileceğini ve bunun sebebini yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Soğuk havada ve sabahın köründe işe gitmek zorunda olduğu için usanmıştır.
2. Çok erken saatte işe gittiği için üzülmemektedir.
3. Soğuk havada işe gittiği için hoşnut değildir.
4. Erken saatte işe gitmekten dolayı bıkmıştır.
5. Soğuk havada işe gittiği için mutlu değildir.

7. Günümüzde dünya çapında büyüklüğe sahip bazı firmalar evden çalışma sistemine geçti. Ben ise bunun ofise giderek yüz yüze etkileşime geçmenin yerini tutmayacağını düşünüyorum. Ofiste çalışmak, çalışanlara pek çok fayda sağlar. Özellikle çalışanların iş ve özel yaşamı da birbirinden ayrılmış olur. Bu da iş saatleri dışında evde dikkat dağıtıcı unsurlardan uzak kalmalarını sağlar. Ayrıca ofiste çalışanlar, şirketin sunduğu kaynaklara ve teknolojilere daha kolay erişme imkânına sahip olur.

Bu parçadaki savunulan düşüncenin karşıtını belirleyiniz ve karşıt düşüncüyü savunacak biçimde bir metin yazınız. (20 puan)

Öğrencilerden, bu parçada savunulan düşünceye karşıt olacak bir biçimde düşünce geliştirmeleri ve bu düşünceyi bir metin şeklinde yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevap:

İnsanlar yol, zaman ve paradan tasarruf etmek için ofis yerine evde çalışmayı tercih ediyorlar. Bu hem daha rahat bir çalışma ortamı hem de daha iyi konsantre olmalarını sağlayan sakin bir ortam sağlıyor. Evinde gerekli alt yapıya sahip olanlar için evden çalışmak çok daha kolay ve verimlidir.

8. Yaşlı adamı sırtlayarak pencerenin önünde duran sedire götürdü. Oda soğuktu, onu ısıtmak için battaniye getirdi. Cebinden çıkardığı mızıkayı ağzına götürdü. Mızıkadan ilk melodiler çıkar çıkmaz yaşlı adam ağlamaya başladı. Onu ilk kez ağlarken gördüğü için donup kalmıştı.

Bu parçadaki zarf-fiillerden ikisini belirleyip yazınız. (12 puan)

1.

2.

Öğrencilerden, bu parçadaki zarf-fiilleri belirleyerek ikisini yazmaları beklenmektedir.

Cevaplar:

sırtlayarak, ağlarken, çıkar çıkmaz, donup

**SINAV BİTTİ.
CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.**